

न्यायालयातील जुनी व निरर्थक (Stale & Ineffective) प्रकरणे काढून टाकण्यासाठी समिती गठीत करण्याबाबत -

महाराष्ट्र शासन

विधी व न्याय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.१००/का.१२

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : १७ ऑगस्ट, २०११.

प्रस्तावना :- राज्यभरात अदाजे ४० लाख फौजदारी व दिवाणी स्वरूपाची प्रकरणे दुय्यम न्यायालयात प्रलंबित आहेत. प्रलंबित प्रकरणांपैकी फौजदारी स्वरूपाची प्रकरणे राज्यातील विविध फौजदारी न्यायालयामध्ये प्रलंबित आहेत. प्रलंबित प्रकरणांपैकी अनेक जुनी व निरर्थक प्रकरणे (Stale & Ineffective Cases) प्रलंबित आहेत. अनेक प्रकरणांमध्ये पोलीसांना आरोपी / साक्षीदार मिळून येत नाही. त्यामुळे न्यायालयांना अशी प्रकरणे निकाली काढणे शक्य होत नाही. अशा जुनाट व निरर्थक प्रकरणांमुळे ब-यांच अंशी न्यायालये, पोलीस अभियोक्ता यांचा अमूल्य वेळ वाया जातो व त्यामुळे प्रलंबित प्रकरणांची संख्या न्यायालयांमध्ये दिवसेंदिवस वाढत जाते.

प्रलंबित प्रकरणांचा जलद गतीने निपटारा करण्यासंबंधी व विशेषतः जुनाट व निरर्थक प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी उपाययोजना आखण्यासंबंधी विस्तृत चर्चा मा.मुख्यमंत्री व मा.न्यायमूर्ती यांच्यामध्ये दिनांक ३.६.२०११ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये झाली. त्यावेळी असे ठरविण्यात आले की, १९९६ साली जुनाट व निरर्थक प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी जी योजना तयार करण्यात आली होती त्याच धर्तीवर पुन्हा नव्याने एक योजना तयार करण्यात यावी व त्याकरीता राज्यस्तरावर मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली एक सर्वसमावेशक समिती स्थापन करण्यात यावी, तसेच प्रत्येक जिल्हा स्तरावर प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश किंवा अतिरिक्त जिल्हा व सत्र न्यायाधीश यांच्यापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या न्यायिक अधिका-यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात यावी.

राज्यस्तरीय समिती ही जुनाट व निरर्थक प्रकरणे (Stale & Ineffective) काढून टाकण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना (Guidelines) तयार करेल व अशा सूचना जिल्हास्तरीय समित्यांना प्रकरणांची छाननी करण्यासाठी पाठविण्यात येतील. जिल्हास्तरीय समिती, राज्यस्तरीय समितीने निश्चित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने दि.३१.१२.२००५ पूर्वी दाखल झालेल्या फौजदारी प्रकरणांची छाननी करतील. सदर छाननी केल्यानंतर, जी प्रकरणे न्यायालयाच्या स्तरावर निकाली काढणे शक्य होणार नाही अशी प्रकरणे राज्यशासनाला त्यांच्या अख्यत्यारितील अधिकाराचा वापर करून काढून घेण्यासाठी (Withdrawal of Cases), संबंधित प्रकरणांचा विस्तृत अहवाल राज्य शासनाच्या गृह विभागाकडे पाठवतील.

जिल्हास्तरीय समितीतर्फे अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर त्यावर राज्य शासन योग्य तो निर्णय घेईल.

शासन निर्णय :- न्यायालयामध्ये प्रदिर्घ काळापासून जुनाट व प्रलंबित असलेली निरर्थक व अपरिणामकारक प्रकरणे (Stale & Ineffective Cases) काढून टाकण्यासंबंधी

मार्गदर्शक सूचना तयार करण्यासाठी मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली पुढील समिती गठीत करण्याचा निर्णय राज्य शासनाने घेतला आहे :-

१) मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२) महाधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
३) महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई	सदस्य
४) अपर मुख्य सचिव (गृह),	सदस्य
५) प्रधान सचिव व वि.प.	सदस्य
६) प्रधान सचिव (कामगार)	सदस्य
७) सचिव (परिवहन)	सदस्य
८) अभियोग संचालक, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
९) सह संचालक, महाराष्ट्र ज्युडीशियल अकादमी उत्तन, जिल्हा ठाणे.	सदस्य

राज्यस्तरीय समितीने तयार केलेल्या मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे (Guidelines) जिल्हास्तरावर प्रकरणांची छाननी करून राज्य शासनास, प्रलंबित फौजदारी प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी खालीलप्रमाणे जिल्हास्तरीय समिती स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे :-

१) प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश <u>अथवा</u> त्यांनी नामनिर्देशित केलेले जिल्हा व अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश दर्जाचे प्रतिनिधी किंवा मुंबईकरीता मुख्य दिवाणी व सत्र न्यायाधीश <u>अथवा</u> त्यांनी नामनिर्देशित केलेले मुख्य महानगर दंडाधिकारी दर्जाचे प्रतिनिधी	अध्यक्ष
२) जिल्हा दंडाधिकारी <u>अथवा</u> त्यांनी नामनिर्देशित केलेले उप विभागीय दंडाधिकारी दर्जाचे प्रतिनिधी	सदस्य
३) पोलीस आयुक्त / जिल्हा पोलीस अधिक्षक <u>अथवा</u> त्यांनी नामनिर्देशित केलेले किमान पोलीस उपायुक्त/ उप अधिक्षक दर्जाचे प्रतिनिधी	सदस्य
४) जिल्हा सरकारी वकील	सदस्य
५) सहायक संचालक (अभियोग)	सदस्य
६) संबंधित न्यायालयाचे सहायक सरकारी अभियोक्ता	सदस्य

राज्यस्तरीय समितीने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार प्रत्येक जिल्हास्तरीय समिती, त्या त्या जिल्ह्यातील विविध फौजदारी न्यायालयामध्ये प्रलंबित प्रकरणांची छाननी करून जुनी व निरर्थक प्रकरणे, जी न्यायालयाच्या स्तरावर बंद करणे शक्य नसेल, अशी प्रकरणे काढून

टाकण्यासाठी (Withdrawal of Cases) जिल्हास्तरीय समिती विस्तृत अहवाल राज्य शासनाच्या विचारार्थ व योग्य निर्णयार्थ गृह विभागास पाठवतील व असा अहवाल पाठविल्यानंतर ती प्रकरणे पुढे काढून घेण्यासंबंधी (Withdrawal of Cases) योग्य तो निर्णय गृह विभाग घेईल. राज्य शासनाने प्रकरण काढून घेण्यासंबंधी निर्णय घेतल्यानंतर संबंधित प्रकरणाविषयी जिल्हाधिका-यामार्फत संबंधित सहायक सरकारी अभियोक्ता यांना पुढील कार्यवाही करण्याचे योग्य ते निर्देश गृह विभागामार्फत देण्यात येतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने

विजय आचलिया
(विजय आचलिया)
प्रधान सचिव व विधी परामर्शी

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- २) मा.गृहमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री, विधी व न्याय यांचे खाजगी सचिव
- ३) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे वरीष्ठ स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) महाधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य यांचे स्वीय सहायक, उच्च न्यायालय, मुंबई
- ५) महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव (गृह), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव व वि.प. (विधी व न्याय विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव (कामगार), उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सचिव (परिवहन), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) संचालक, अभियोग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ११) मुख्य नगर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश, मुंबई.
- १२) सर्व प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश
- १३) सर्व जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादंडाधिकारी
- १४) सर्व जिल्हा पोलीस अधिक्षक
- १५) सर्व पोलीस आयुक्त
- १६) सर्व जिल्हा सरकारी वकील
- १७) सर्व सहायक संचालक (अभियोग)
- १८) सह संचालक, महाराष्ट्र ज्युडीशियल अकादमी, उत्तन, जिल्हा ठाणे.
- १९) कक्ष अधिकारी, का.७ विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- २०) विधी व न्याय विभागातील सर्व कार्यासने
- २१) निवड नस्ती.